

Bästa vän av Wiborg

Det är vår stora glädje att önska alla hjärtligt välkomna till 7 januari-soarén
lördagen den 20 januari 2024 kl. 18
på Riddarhuset, Riddaregatan 1, Helsingfors.

Festtalet hålls av professor Laura Kolbe.

Under kvällen får vi även njuta av musik,
och dansa till tonerna av Grani Jazz Trio & Bianca Morales.

Supékortets pris inklusive måltidsdrycker är 120 euro för vuxna och 90 euro för
ungdomar under 18 år. Kom ihåg att ta med en del kontanter för lotteriet, kringlorna m.m.

Anmälningar och bordsreserveringar tas emot senast fredag 12.1.2024 med den
elektroniska blanketten på föreningens webbplats wiborg.fi/osa eller
per telefon 0500 911 449 (Monica Saxén).

Vänligen meddela även om allergier samt specialdieter.

Supékortet skall betalas senast 12.1.2024 till kontot
Nordea FI74 1572 3000 3725 99, BIC/SWIFT NDEAFIHH.

Anmälan och betalningen är bindande. Skriv tydligt i meddelandefältet för vem
inbetalningen är. Behållningen från festen går till välgörenhet och
till föreningens kulturella verksamhet.

Frack eller mörk kostym med ordnar.

OBS! Riddarhusets golv bör akts och damerna ombeds
att inte använda skor med stilettklack.

Ur innehållet

Ett viktigt Viborgsjubileum uppmärksammas nere på första sidan där Rainer Knapas berättar om ett *Näringsställe av rang – Runda Tornet 100 år*. På ledarplats på sidorna 2 och 3 skriver WN:s erfarna Viborgskännare Emer Silius om *Det nya Viborg*. Den wiburgensiska studentnationen vid Helsingfors universitet, Östra Finlands Nation, firar i år ett stort jubileum och på sidorna 4 och 5 ger historikförfattaren Eliel Kilpelä några axplock ur nationens 100-årskrift i artikeln *Wiburgenser i fest*.

Om *Militärsjukhuset i Viborg*, om verksamheten och sjukhusets överläkare Johannes Heinonen berättar Gunnar Heinonen på sidorna 6 och 7. En nyhetsnotis från Mähla om *Lasse Zilliacus och hans Lassela – sista akten* hittas också på sidan 7. På sidan 8 presenteras *Årets wiborgare 2023 – Thella Frankenhaeuser (1853–1931)* av Thomas Frankenhaeuser. På följande sida bjuds på mera wiborgsk släkthistoria i *Två systrar från Viborg*, en artikel av Sebastian Zinovieff FitzLyon, översatt och bearbetad av Maria Salenius. Sidorna 10 och 11 ägnas åt fjolårets 7 januari-soaré med utdrag ur Aarno Cronvalls festtal *Elämä vie – vai viekö? Livet bär – eller bär det?*, samt festreportaget *Viborgsbalen tillbaka*.

Under vinterkriget var Viborg en av Finlands mest bombade städer och senare intensifierades bombanfallen under Röda arméns storanfall 1944. Carl-Fredrik Geust berättar på sidorna 12 och 13 om *Bombningarna av Viborg i vinter- och fortsättningskriget*.

Både fackligt och skönlitterärt *Boknytt* recenserar på sidan 14 av Rainer Knapas och Maria Salenius. Färiska *Renoveringsnyheter från Viborg* presenteras på sidan 15 av våra långvariga Viborgsreportrar. Om *Apoteken i Viborg* skriver emeritusapotekare Bengt Mattila i en historisk översikt på sidorna 16 och 17 och på följande uppslag presenterar våra aktiva *Wiborgsföreningar* sin verksamhet. Viborgs pärla Monrepos börjar ta form efter många års förnyelsearbete, om vilket Rainer Knapas ger besked på sidan 20 i nyhetsnotisen *Monrepos – parken och byggnaderna återöppnade*.

Wiborgs Nyheter riktar ett varmt tack till alla skribenterna och annonsörerna i detta nummer!

Näringsställe av rang – Runda Tornet 100 år

Näst slottet är Runda tornet Viborgs historiska landmärke nummer ett – fortfarande och i synnerhet efter den genomgripande historiska restaureringen 1922–1923, planerad av arkitekt Uno Ullberg. I Finland var detta på sin tid ett unikt företag, att återställa ett 1500-talstorn och dess inre till stilriktiga salar, med nya ornament och väggmålningar och med en helt ny inredning, inklusive servitrisernas dräkter, i svensk renässansstil. Wiborgs tekniska klubb och ett särskilt aktiebolag var de drivande krafterna i projektet, som blev stilbildande för all framtid. Därefter inleddes restaurering alltid öppnande av en restaurang i många andra finländska slott och borgar, i Åbo, Olofsborg och Tavastehus.

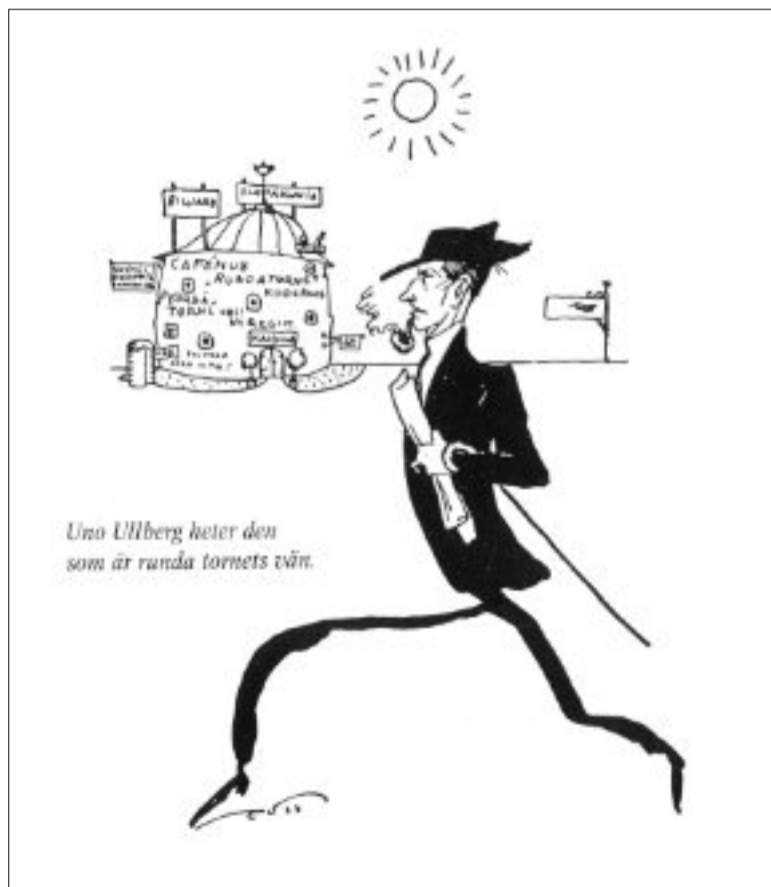
Runda tornets invigning beskrevs entusiastiskt i Wiborgs Nyheter den 19.11.1923:

”I stället för den livlösa kvarleva från en grå forntid, vilken vi vant oss att se på denna plats, står där nu efter förvandlingsproceduren ett levande monument över stadens glorioika, skiftesrika historia. --- Det är som att genom århundradena port stiga in över tröskeln till Runda

Tornet. Allt där inne andas gamla anor, hävder och traditioner. Det är helt enkelt underbart.”

Festligheterna var omfattande, trots rådande förbudslag, i landshövding Lauri Kristian Relanders närvaro. Tekniska klubbens ordförande, arkitekt Allan Schulman höll tal, åtföljd av många andra anföranden. Wiborgs Sångbröder uppträdde, fyrfaldiga leverop utbringades. Runda tornet och dess bildframställningar av stadens historia med texter på svenska, finska och latin var en hyllning till det svenska Viborg under medeltid, 1500- och 1600-tal. Runda tornets restaurering blev en eftertrycklig demonstration av staden som ”vakt mot öster”, en historisk roll som igen var högst aktuell i den unga republiken Finland.

Runda tornets glansdagar tog ett slut genom vinterkriget, efter 1944 var tornet länge förråd för apoteksvaror. Tanken att återuppliva Runda tornet som restaurang tog form i början av 1970-talet, som en del av den då allt livligare turisttrafiken över Viborg till Leningrad. Projektet

för ett förnyat historiskt kafé uppgjordes 1972 av arkitekt Viktor Dmitriev, redan då en outröttlig förkämpe för Viborgs historiska minnen. En hel ”brigad” av restaureringsspecialister från Leningrad (under ledning av Rudolf Sausen) tog sig an återställandet av väggmålningarna. Arbetena utfördes med en viss historiepolsk censur och med tillfogade texter på ryska. Restaurangen öppnades på nytt 1976, med interiör och inredning så nära Uno Ullbergs anda från 1923 man i Sovjetunionen kunde uppbibriga. Därefter blev Runda tornet ett närapå obligatoriskt rese-mål för grupper från Finland, för luncher, glada middagar, dans och andra kvällsnöjen. Besöken återknöt till minnena från 1923–1939: Sellanen ol’ Viipuri!

Rainer Knapas

Militärsjukhuset i Viborg

Gunnar Heinonen

Efter att under tre veckors tid som tillförordnad ha skött tjänsten som överläkare för Viborgs Militärsjukhus (ViSS) utnämndes kirurgen Johannes Heinonen den 6 december 1927 till ordinarie överläkare. Han var då sanitetskapten men befordrades i juni 1928 till sanitetsmajor.

Det gamla militärsjukhuset, inrymt i ett tjugotal träbyggnader, var ursprungligen ryskt, men när den vita armén övertog staden i maj 1918 övergick också sjukhuset i finska statens ägo. Länssjukhusets överläkare, prof. P.W. Granberg utnämndes till militärsjukhusets överläkare och ViSS grundades i juli samma år. Granberg konstaterade genast att sjukhuset ”var en enda avskrädeshög” – uppgiften var alltså enorm. År 1919 föreslog den nya överläkaren Emil Juselius att det gamla sjukhuset skulle rivas och ett nytt byggas. Hans planer, som kanske var för vidlyftiga, godkändes inte och sjukhuset fortsatte sin verksamhet i de gamla, dock något moderniserade utrymmena. Juselius lyckades öka antalet sjukbäddar från 250 till 450 och det årliga antalet patienter från 3200 till 6000.

Efter att min far Johannes Heinonen tillträtt, gjordes ett nytt försök och en mera realistisk förnyelseplan tillställdes försvarsministeriets sanitetsavdelning. Planen fick stöd av arméns överläkare men förhoppningarna var inte stora. Efter att ett för ändamålet tillsatt riksdagsutskott besökt Viborg beviljades efter långt tövande, och tydligen överraskande, fem miljoner mark (ca 1,5 miljoner euro i dagens mynt) för en tillbyggnad av sjukhuset. Riksdagsmännen Kaapro Moilanen (kok) och Oskari Reinikainen (sd) nämns som dem, som starkt bidrog till beslutet.

Under året 1929 upprättades antagligen detalplaner och i mars 1930 inleddes rivningen av de byggnader som var i vägen för nybygget. Den 29 april murades den nya sjukhusbyggnadens grundsten. Det är skäl att notera att detta alltså var en tillbyggnad och att flera gamla byggnader ännu stod kvar. Arbetet fortsattes under hela 30-talet och de gamla byggnaderna ersattes småningom.

Under Johannes Heinonens mycket engagerade ledning byggdes ett toppmodernt sjukhus med fullt modern utrustning och stora, ljusa och luftiga utrymmen. Ritningarna gjordes på försvarsministeriets tekniska avdelning av arkitekterna Torsten Elovaara, Elsi Borg och Olavi Sahlbom. byggnadens volym var 38 000 kubikmeter och totalkostnaden inklusive utrustning 14,5 miljoner mark – (cirka 5 miljoner euro) – ofattbart lite! Sjukhuset hade fem våningar med 55 rum var, av varierande storlek. Tillbyggnaden hade 183 bäddar av hela sjukhusets 530. Det nya sjukhuset invigdes, i närvaro av President Pehr-Evind Svinhufvud med hustru och cirka 200 inbjudna ”honoratiores” den 22 juni 1932.

Statistiken (1927-1939) berättar att ViSS hade inalles 80 376 patienter, att man utförde 18 640 operationer, gjorde 257 700 laboratorieprov och

Vid infarten till Viborg landvägen, då Sorvali passerats och man kommer till Neitsytmiemi, skymtar en stor byggnad bland träden på höger sida. Det är f.d. Viborgs militärsjukhus (ViSS) som fortfarande fungerar som militärsjukhus, ryska försvarsministeriets distriktsjukhus nr 442 . **Gunnar Heinonen** berättar här om sin far, militärsjukhusets överläkare **Johannes Heinonen**, och om sjukhusets utveckling under självständighetstiden fram till krigsåren.

Viborgs militärsjukhus vid invigningen 1932.

Fasaden år 2012.

Viborgs militärsjukhus med Saunalahti i bakgrunden.

Johannes Heinonen.

att den genomsnittliga dagskostnaden per patient var 36,10 mark (ca 11 euro). Antalet vetenskapliga publikationer var 91. De tre största enskilda sjukdomstyperna var öroninflammationer, angina och könsjukdomar. Antalet avlidna patienter var 782 (0,97 %).

Under tiden i Viborg blev min far först befordrad till sanitetsöverstelöjtnant den 30 april 1930 (utnämningssurkunden undertecknad av president Lauri Kr. Relander) och till sanitetsöverste den 6 december 1937 (Kyösti Kallio).

Ur allt det jag läst framgår mycket starkt och tydligt hur högt ansedd och omtyckt min pappa var och hur avgörande hans personliga insats ansågs. Hans efterträdare som försvarsmaktens överläkare, sanitetsgenerallöjtnant Pekka Somer skriver år 1982 i sin fina nekrolog över Johannes Heinonen:

Lasse Zilliacus och hans Lassela – sista akten

Lasse Zilliacus har tidigare i LWiborgs Nyheter med nybyggarens entusiasm skrivit om sitt sommarresidens Lassela i Muolaa, dess tillkomst och öden. Redaktionen har mottagit en livfull beskrivning av hur Lassela nu har fått nya ryska ägare. Ett utdrag:

Jag började avyttra Lassela redan för över två år sedan. Någon gång måste det ju ske. Jag upplystes då om att försäljning kunde ske endast till rysk medborgare. Även som gåva kunde objektet överföras endast till en sådan. Mina icke-ryska arvingar var därmed också otänkbara; ankaret jag hade slängt ut på fädernestranden skulle med andra ord inte hålla, trossen var dömd att brista till följd av landets skärpta och xenofoba lagstiftning. – – Någon av sommarens sista dagar sicksackade jag moloket mellan torra kremlor på Muolaasjöns strand och hittade ett gäng ungdomar inne på det ingärdade villaområdet intill Lassela. En ung man sken upp och sa: Jo, min bror söker faktiskt ett ställe här!

Därefter började komplikationerna. Brodern, som arbetade i Amsterdam och hans mor var angelägna om att köpa det samägda huset, men de interna tomtgränserna hade egenmäktigt förflyttats. Två olika mäklare krävdes för att ro affären i land, köpbrevet kunde undertecknas den 22 september 2022. Grannen i den andra hushalvan hade förköpsrätt och förhalade affären på alla

upptänkliga sätt. Fullmakter och bankformalia krävde resor till Ryssland. Ett förhoppningsfullt öppnat eurokonto indrogs följande dag. Ett dekret av presidenten tillät bara dollarkonton – öppnandet av detta tog tre dagar till. Men köpesumman i rubel måste insättas på ett s.k. C-konto och inte föras ut ur landet. ”Där ligger de än och lär inte flytta på sig innan Rysslands politik ändras kurs”.

Lasse Zilliacus avslutar historien om Lassela:

Min enda konkreta tröst är, att jag sålde till en oändligt sympatisk dam som uppenbart älskar stället och vill försöka bevara det som det är (säger hon) och erbjuder mig att bo kvar så länge jag vill... Henne har jag sporadisk kontakt med och hennes som har besökt mig i Stockholm. Jag tycker synd om honom också; med facit i

handen kunde jag ju ha skänkt hela rasket till hans mor. De pengar han som uppenbart älskar stället och vill försöka bevara det som det är (säger hon) och erbjuder mig att bo kvar så länge jag vill... Henne har jag sporadisk kontakt med och hennes som har besökt mig i Stockholm. Jag tycker synd om honom också; med facit i

Överläkaren med sköterskorna.

KSS2. Pappa var överläkare och bodde där till den sista maj 1940 då han kommanderades till Huvudstaben för att sköta tjänsten som inspektör för krigssjukhusen. Uppenbarligen bodde han kvar i Vierumäki. När sedan Fortsättningskriget börjat återvände han till

överläkartjänsten i Vierumäki där sjukhuset nu under krigstid kallades 8.SotaS. Vi lämnade det vackra Vierumäki hösten 1942 då Mannerheim hade utnämnt Johannes Heinonen till Inspektör för invalidvården.

Idag är Viborgs militärsjukhus fortfarande ett militärsjukhus men

helt otillgängligt för besökare. Det är omringat av staket och den gamla, fina uppfarten är helt igenvuxen. På färgbilden kan man se att många av de 64 fasadplattorna – ursprungligen dekorerade med lejonreliefer – är i gott skick, några är söndriga. En finländsk läkare berättade att han en

gång för ett tiotal år sedan som enda utomstående lyckades slinka in på militärsjukhuset med en välgörenhetsdelegation och att sjukhuset då ännu var i relativt gott skick – i alla fall till de delar han fick besöka.

Årets wiborgare 2023

Thella Frankenhaeuser (1853–1931)

Thomas Frankenhaeuser

Therese (Thella) Auguste Elisabeth Frankenhaeuser föddes i Viborg den 18 april 1853 och dog den 5 februari 1931 på Kullo Gärd i Borgå. Hennes föräldrar var Therese von Seek (5.11.1820–23.4.1853) och kommerserådet Paul August Wahl, Viborg (1797–1872).

Thella Frankenhaeuser (1853–1931).

"Villan", Kullo Gärd, Thellas hem, ombyggt av Carl Frankenhaeuser.

Thella, vars hemspråk var svenska, gick i tysk skola i Viborg och hon talade alltid finska med hemhjälpnen – hon var flytande åtminstone på tre av de viborgska språken. De sista skolåren gick hon i skola i Vevey i Schweiz. Thella utbildade sig i måleri och därefter gick hon i Helsingfors slöjdskola på vävlinjen. Hon var en skicklig målare, vilket kan ses bl.a i de porträttkopior av släkten hon gjorde, till exempel i porträttkopian av Friedrich Carl Christoph Frankenhaeuser (9.4.1777–3.3.1840) som härstammade från Rieth-nordhausen, Schwansee (Sachsen-Weimar) i Tyskland 1794 och slutligen kom till Viborg 1798.

Thella gifte sig som 20-åring 1873 med Karl Frankenhaeuser (1841–1880) i Viborg. De fick tre barn: Johannes Philipp Frankenhaeuser (11.6.1874–26 .8.1942), Ernst Wilhelm Frankenhaeuser (1875–1876) och Carl Konstantin Frankenhaeuser (10.9.1878–5.2.1962)

Thella blev änka efter sju år 1880 och efter sin mans förtidiga död reste hon i oktober 1881 med sina söner Johannes, 7 år och Carl, 3 år samt Mama och Tante Emma till Wiesbaden över Berlin och vidare till Cronberg i maj 1882 och därefter till Schwarzwald och Neuhausen i juli 1882. Hösten 1882 gick resan vidare till hennes efterlängta Italien och de anände till Florens den 16 oktober 1882.

I målaren Cassioli's Atelje (24 oktober 1882) fick hon teckna till levande modell. Julen 1882 tillbringades i Pisa och 19 januari 1883 anände sällskapet till Rom, där de stannade till början av april. Thella besökte bl.a. Johannes Takanens ateljé i Rom, med resultatet att Takanen gjorde en 46 cm hög porträttbyst i terracotta föreställande den nu fyraårige sonen Carl, i februari 1883. Resan fortsatte i april till Neapel därifrån man inledde resan hemåt i maj 1883. Florens beöktes i början av maj, Augustenhof i början av september, St Petersburg den 14 september och slutligen nåddes Viborg efter en två år lång resa. På denna tid var det lätt att resa i Europa, förbindelserna med tåg, båt eller med häst och vagn var utmärkta. Senare vistades Thella i ateljéer i München (1885) och Paris.

Den 18 mars 1890 sammankalade Thella Frankenhaeuser till ett konstituerande möte för Viipurin Taiteentsevävät – Wiborgs Konstvävner på Societetshuset i Viborg. Wiborgs Nyheter skrev om detta under rubriken: "Ett beaktansvärt förslag!" Wiborgs Konstvävner r.f., vars stadgar godkändes av Senaten, hade två lärare. Det första var att grunda en ritskola i Viborg, som

Thella med sönerna Johannes och Carl.

Porträttbyst i terracotta, höjd 46 cm, av Johannes Takanen föreställande sonen Carl, 4 år.

redan ett år senare inledde sin verksamhet. Ritskolans första lärare var konstnären Arvid Liljelund. Ritskolan började med 21 elever, bland dem arkitekt Uno Ullberg (senare lärare i skolan) och konstnären Hugo Simberg. Det andra målet var att upprätta en offentlig konstsamling i Viborg.

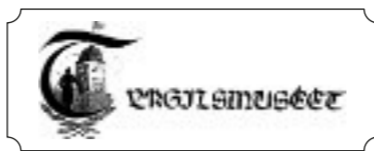
Wiborgs Konstvävner förvaltar idag ett antal fonder med vilkas hjälp nya inköp görs argligen och föreningen äger idag 180 högklassiga konstverk, som är deponerade på konstmuseerna i Tavastehus och Villmanstrand. Konstföreningen är alltså idag, 130 år efter sitt grundande, högst levande och ger glädje åt konstintrasserade runtom i landet.

År 1901 reste Thellas son, arkitektstuderanden Carl Frankenhaeuser med sin lärare arkitekt Armas Lindgren till Raumo kyrka och

bägge blev intresserade även av de berömda spetsarna i Raumo, vilket konstnären Arvid Liljelund. Ritskolan började med 21 elever, bland dem arkitekt Uno Ullberg (senare lärare i skolan) och konstnären Hugo Simberg. Det andra målet var att upprätta en offentlig konstsamling i Viborg.

redan ett år senare inledde sin verksamhet. Ritskolans första lärare var konstnären Arvid Liljelund. Ritskolan började med 21 elever, bland dem arkitekt Uno Ullberg (senare lärare i skolan) och konstnären Hugo Simberg. Det andra målet var att upprätta en offentlig konstsamling i Viborg.

År 1901 reste Thellas son, arkitektstuderanden Carl Frankenhaeuser med sin lärare arkitekt Armas Lindgren till Raumo kyrka och

Hortensior. Oljemålning av Thella Frankenhaeuser.

Liljor. Oljemålning, signerad T F 1897.

Porträtt (kopia) i olja målat av Thella Frankenhaeuser efter original av Lindh eller Oldberg föreställande Staatsrath Friedrich Carl Christoph Frankenhaeuser (f. 9.4.1777, Rieth-nordhausen Schwansee, d. 3.3.1840, Viborg). Originalet förstört i Viborg.

Porträtt (kopia) i olja av Thella Frankenhaeuser: konsistorialrådet August Gottfried Wahl (f. 11.9.1746, d. 13.12.1830) Originalet målat av Oldberg, förstört i Viborg.

Två systrar från Viborg

Sebastian Zinovieff FitzLyon

Baserad på en engelsk text, bearbetad och i svensk tolkning av Maria Salenius

Berättelsen om systrarna Marie och Alexandrine von Nicolay och deras ättlingar börjar på Monrepos i Viborg och för sedan på en hisnande resa genom Europa.

Systrarnas farfar, den tyske Ludvig Heinrich von Nicolay (1737–1820) var av svenskt ursprung men föddes i Strasbourg på juldagen år 1737. Kejsarinnan Katarina II (Katarina den stora) kallade Ludvig till Sankt Petersburg som lärare för sin son, storfurst Paul. År 1782 tilldelades Ludvig adelskap. Efter att Paul I bestigit tronen efter sin mor fick Ludvig ytterligare ledande roller och utmärkelser, bland annat som statsråd, och år 1797 upphöjdes han till baron. Från år 1798 till sin pensionering år 1803 var von Nicolay president för den ryska vetenskapsakademien.

Sedan 1788 innehade baron von Nicolay gården Monrepos utanför Viborg, och han lade grunden till dess bibliotek med den kända samlingen av upplysningstida litteratur, som numera är bevarad i Finlands Nationalbibliotek i Helsingfors. Ludvig von Nicolays son Paul ärvt gården Monrepos år 1820. Han lät bygga ett gravkapell för familjen på den lilla ön Ludvigstein utanför Monrepos och reste en staty av Väinämöinen i parken som han även öppnade för allmänheten.

Paul von Nicolay (1777–1866) gjorde en framgångsrik karriär som diplomat för det ryska imperiet. Han gifte sig år 1811 med furstinnan Alexandrine Simplicie de Broglie, som var dotter till en fransk marskalk och som tvingats fly från Frankrike under revolutionen. Marie och Alexandrine von Nicolay var två av parets åtta barn.

Paul och Alexandrine Simplicie von Nicolays äldsta dotter Marie (f. 1812) gifte sig med Peter Hermann von Baranoff från Reval (Tallinn) i dåvarande estländska guvernemenetet. Von Baranoff blev sedermera general i den ryska armén. För den andra dottern Alexandrine (f. 1814) gick vägarna lite längre hemifrån då hon gifte sig med fransmannen Adrien Gaudin de Villaine som kom att tjänstgöra som general i den franska armén.

Den estniska släkten Baranoff hade sina rötter i Mongoliet och hos en av de tatariska krigsherrarna inom Gyllene horden på 1400-talet. Den ursprungligen muslimska krigsherrn kom att tjäna Vasilj II av Moskva, blev döpt till den rysk-ortodoxa kyrkan och tog namnet Daniel Baran. Baran blev medlem av den ledande adeln. Namnet betyder bagge, och en bild av en getabock eller vådur har sedan dess prytt familjens vapen. Efternamnet omformades med tiden till Barano och senare Baranoff. Barans ättling i fjärde ledet, Mensich von Baranoff etablerade sig i Livland (nuvarande Lettland och Estland) på 1500-talet. Eftersom Sverige intagit Livland var området lutheriskt, och även von Baranoffs blev lutheraner. Deras ståtliga vapen med en bagge och

Två systrar: Marie von Nicolay (1812–1877) och Alexandrine von Nicolay (1814–1886), porträtt av C.A. Jensen). Adrien Gaudin de Villaines privatsamling.

med bildsymboler både för österländska och västerländska militära anor finns i den lutherska Sita Mariakyrkan på Domberget i Tallinn även idag.

Peter Hermanns och Marie von Baranoffs son Peter von Baranoff (f. 1843) var generaladjutant för tsar Nikolaj II. Hans dotter Olga tjänade som dame d'honneur för kejsarinnan Alexandra, och hon gifte sig med Lev Aleksandrovitj Zinovieff som i sin tur verkat som kammartjänare, page, för kejsarinnan.

I Frankrike fick paret Adrien och Alexandrine Gaudin de Villaine fyra barn, av vilka tre dog i spädbarnsåldern. Den yngsta sonen Auguste Camille Gaudin de Villaine levde till vuxen ålder, gifte sig, och fick i sin tur tre barn: sönerna Adrien och Edmond samt dottern Jeanne.

År 1918, strax efter oktoberrevolutionen år 1917, flydde Lev och Olga Zinovieff Ryssland tillsammans med sina fyra barn – Lev, Olga, Jelena och Kirill (Sebastian Zinovieff FitzLyons far). Familjen bosatte sig först i det nyligen självständiga Estland, men flyttade år 1920 vidare till England.

I England kände familjen Zinovieff ingen. Därför sökte de upp Olgas avlägsna småkusiner Adrien, Jeanne och Edmond Gaudin de Villaine som bodde i Normandie, på andra sidan Engelska kanalen. De hade aldrig träffats förut. Besöken utvecklades till sommarferier hos de franska kusinerna som fortsatte genom hela 1920-talet. Edmond Gaudin de Villain (1881–1950) hade två söner men han hade blivit änking redan år 1915. I slutet på 1920-talet gifte han sig med familjen Zinovieffs dotter Olga (1906–81). Tio år senare gifte sig Olgas syster Elena med Edmonds son från första äktenskapet, Henri Gaudin de Villaine. På detta sätt kan man säga att två släktled både splittrades och

Peter Petrovitj von Baranoff (1843–1924), en av Peter Karl och Marie von Baranoffs söner, officer vid Hennes Majestät's Kyrassissärregemente. Ur Tatiane de Montesquious arkiv.

fördes samman av två revolutioner, den franska och den ryska.

Alexandrine von Nicolays ättlingar bor fortfarande mestadels i Frankrike och uppskattar sina starka band till storasystrar Marie von Nicolays släktled. Många i familjen Gaudin de Villaine ägnar sig åt lantbruk, speciellt vinodling.

Familjen Zinovieff, som härstammar från Marie von Nicolay, är fortfarande mestadels bosatt i Storbritannien och verkar inom många områden, vid högskolor, i näringslivet och i musikbranschen eller i statlig tjänst. De håller nära kontakt till

Olga (1883–1977), dotter till P.P. von Baranoff, vid omkring 16 års ålder, vid den tid då hon mötte sin blivande man Lev Alexandrovitj Zinovieff (1882–1958). SKZF:s arkiv.

Källor: Gundersen, Paul: *Paul Nicolay of Monrepos - A European with a Difference*, 2nd rev. ed., Helsingki: Näkymä, 2004. Knapas, Rainer: *Monrepos - Une Arcadie des Lumières*, Helsingki: Suomalainen Kirjallisuuden Seura, 2008. *Monrepos - A European Haven*, Utställningspublikation, Helsingfors: Nationalbiblioteket, 2006.

Sebastian Zinovieff FitzLyon var aktiv inom näringslivet i St Petersburg från 1993 till 2013 och har varit Australiens honorärkonsul i staden sedan 2003.

Elämä vie – vai viekö? Livet bär – eller gör det?

Aarno Cronvall

Useat teistä muistavat vielä hyvin Viipurin rikkaan, monipuolisen kulttuurielämän. Upeita konsertteja, oopperaa, operettia, kuvataidetta, kirjallisuutta, riemukkaita Iltoja tanssin ja iloisen tunnelman merkeissä. Hienoja taitelijoita sekä Suomesta että ulkomailta. Henkilökohaita ja koskettavia muistoja. Viipuri oli luovuudessaan ja tunnelmaltaan upea ja kansainvälisestikin kiinnostava kulttuurikaupunki. Monet dokumentit kertovat sen meille, jotka emme ole voineet sitä Itse kokea.

Sukuni – Släkten

Rakas äitini Eevi, omaa sukua Voipio, oli syntynyt Viipurissa vuonna 1916. Hänen isänsä Onni Voipio oli hovioikeudenneuvos Viipurin Hovioikeudessa, sittemmin oikeusneuvos Korkeimmassa oikeudessa. Onni Voipion isä, senaattori Daniel Woldemar Åkerman oli varatuomari. Hän ei ollut syntynyt Viipurista, mutta hän oli mm. Viipurin Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran esimies kolmetoista vuotta ja viisi vuotta Viipurin kaupunginvaltuuston jäsen. Åkerman-nimi suomenneittiin sittemmin Voipioksi. Itä-Suomen Hovioikeuden presidentti emeritus Mikael Krogerus kertoi minulle, että Åkermanin kollegat keksivät hauskan sanaleikin: Å Kerman, hän muutti VOIpioksi.

Min mormor Iida var lärarinna och hemma från Implahiti. Hon hade lärarinnevikariat i viborgska folkskolor. Hon var tio år ordförande för Viborgs kvinnoförbund och i flera år ledamot av Viborgs finska samskolas direktion. Familjen hade sju barn.

Juridik och musik

Det fanns och finns fortfarande flera jurister i vår släkt, och även stackars jag studerade juridik vid universitetet, efter att jag till allas förvåning hade lyckats i inträdesprovet. Jag var ett år inskriven i fakulteten – och endast oss emellan: studieboken innehöll just inga noteringar. Men: livet tog och tar.

Pyrin Yleisradion ohjelma-avustajakursin radiolinjalle ja pääsin, Yleisradio koulutti ja opetti radio-ohjelmien teon perustan. Olin todella innostunut ja ymmärsin, että tästä tulee ammattini, jos mahdollista. Sain vähitellen paikan radion musiikkiosastolta, josta siirryin myöhemmin television puolelle. Akateeminen tutkinto jäi saavuttamatta, mutta sain sittemmin lohtua tästä, kun luin lehdestä Turun Yliopiston silloisen kanslerin, Tauno Nurmelen haastattelun. Hän totesi: ”Ei se mitään, että jotkut opiskelijat keskeyttävät opintonsa, sillä tarvitaanhan niitä toimittajiakin.”

Juridiikalla oli kuitenkin ollut vahva ote, sillä isäni Erik oli myös opiskellut lakia, kunnes hänen Helsingin Filharmonisen Orkesterin käyrrätorvisti-isänsä kuoli ja isäni, joka oli jo viulustina saavuttanut mainetta, joutui perheen elättäjäksi. Myös varhain 20-vuotiaana kuollut isoveljeni Eero ehti lukea vuoden lakia.

Aarno Cronvall. Foto: Fantastico Production.

Emma Engdahl-Jägerskiöld, gästspelande primadonna i Viborg på 1880-talet. Rollfotografi av Fredrik Diehl. Museiverket.

I Helsingfors 1941: familjen Cronvall i hemmiljö, Aarno Cronvalls föräldrar Erik och Eevi (f. Voipio) med sonen Eero. Helsingfors stadsmuseum.

Min far Erik besökte en gång Sibelius hem Ainola med en grupp musiker från Radioorkestern. Vid kaffebordet sade Sibelius till honom:

Efter ett tvåårigt corona-avbrott kunde 7 januari-soarén igen anordnas den 21 januari 2023 under hävdvunna former på Riddarhuset. Festtalare var Aarno Cronvall, mångmeriterad veteran i musikens värld, i radio och TV, med en lång rad uppdrag inom den finländska musikvärlden. Under rubriken ”Elämä vie – vai viekö? – Livet bär – eller gör det?” reflekterade han på finska och svenska över livets sorger och glädjeämnen, men framför allt över kultur och konst i går och i dag, i skuggan av de senaste årens omvälvande händelser, covid-pandemin och Rysslands anfallskrig i Ukraina. Detta omväxlande med familjens och egna minnen och – givetvis – förbindelserna till Viborg.

Trots allt det tragiska och osäkra i världen talade Cronvall varmt för tro på framtiden, styrka och livslust, den gemenskap som burit finländarna genom hårda öden i en föränderlig värld, i går och i dag. Gemenskapen kan förstärkas genom gemensamma upplevelser och minnen, av konst och musik – och festlig samvaro, som på 7 januari-soarén. WN återger här nedan utdrag ur festtalet:

Torkelsgatan 1937, det urbana Viborgslivets centrum. SLS

Viborgsbalen tillbaka

Efter två års pandemistopp kunde 7 januaritraditionen återupptas och Viborgsbalen 7 januari igen genomföras, på Riddarhuset som under så många tidigare år. Festdatum hade som vanligt flyttats fram ett par veckor till den 21 januari 2023 men soaréns historiskt betingade datumstämpel är bestående. ”Något vi väntat på” låg i luften och antalet anmälda, 175 personer, var något fler än på föregående 7nde år 2020.

De festklädda deltagarna välkomnades sedvanligt av arrangörsföreningens styrelse ovanför Riddarhusets magnifika trappuppgång. Festhumöret fick ytterligare stimulans av välkomstdrinken, ett glas pärlande prosecco. Den vackra salen erbjuder alltid en skön anblick med snyggt dukade bord dekorerade med klassiska wiborgska attribut. Den här gången var borden elva till antalet med plats från åtta till trettio personer: Trekanten, Officersgatan, Handelsgillet & Papula, Varggatan, Södra Vallén, Biskopsgatan, Eden, Eliasgatan, Pellervogatan, Wiborgs Läns Segelförening och Wilken koulu. Man träffar en mängd bekanta i salen och allmänt mingel

Efter förrätten bjöds vi på musikprogram då Martin Malmgren framförde pianomusik av Moses Pergamer: Trekanten, Officersgatan, Handelsgillet & Papula, Varggatan, Södra Vallén, Biskopsgatan, Eden, Eliasgatan, Pellervogatan, Wiborgs Läns Segelförening och Wilken koulu. Man träffar en mängd bekanta i salen och allmänt mingel

Vid bordet ”Biskopsgatan”, från vänster Vivan Silius, Irina Halminen, Viktor Magnus Salenius, Linn Niemistö, Emil Niemistö, Malis Sam, Ira Niemistö, Isabella Leandersson, Martin Malmgren (kvällens pianist), Maria Salenius, Erik Andersin, Charlotta Niemistö, Emer Silius. Foto: Kimmo Niemistö.

Layout, design, webb, streaming, förlagsverksamhet

SandelinMedia

www.sandelinmedia.com

I Viborg 1941: de första civila viborgarna återvänder till den sönderbombade staden, 29.10.1941. SA-kuva.

långvarig konsertmästare och sedermera kapellmästare och också violonlektor vid Sibelius-Akademien. Min bror spelade violinen, min syster piano och för mig som den yngste blev det cello. Därom var knappast någon diskussion. Cellon har ett underbart ljud, ett fint instrument – speciellt för en expert.

Yhteisöllisyys, myönteisyys

Kun korona valloitti maailmaa ja Putin aloitti lohduttoman hyökkäysotansa, onneksi myös myönteisiä asioita tapahtui. Ihmiset järkyttyivät ja havahtuivat. Yhteisöllisyys ja huolepinto toisista ihmisistä koettiin tärkeänä. Huoli oli yhteinen ja pehmeät arvot saivat yhä suuremman tilan ajatuksissamme. Aloitimme nauttia pienistäkin valonpilkahtuksista. Ystävällinen hymy, ele, avuntarjous tai pyyntö lähensivät meitä. Kulttuuri ja taide saivat ja saavat uuden statuksen maailmassa. Monissa maissa syntyi uutta luovaa toimintaa ja eri alojen taidetta. Kipuja lievennettiin monin keinoin. Synkkien varjojen takaa paljastui ihmisen aito usko tulevaisuuteen ja myös toisiin ihmisiin, tuntemattomiinkin. Se on valaiseva ja voimaannuttava tunne.

Wilka är utsikterna i världen för våra barn och barnbarn? Männe det inte ändå finns mera positivt än negativt? Mitt yngre barnbarn förlovar sig på grund av coronabegränsningarna under sitt abiturientär de mest betydelsefulla gemensamma händelserna som säkert skulle ha varit trevliga att minnas livet

igenom. I stället kom en annorlunda kreativitet. Man tog hand om klasskamraterna och elektroniska meddelanden i olika kanaler strömmade flitigt emellan kompisarna. Ingen ville försjunka i apati. Man såg hopp trots coronan. Någon klarade sig bättre, någon sämre, men ingen lämnades ensam. Gemenskapen fick en fast grund.

Viipurin muistoja

Kun katson teitä, hyvät naiset ja herrat, vaistoan myös, miten monivuotiset Viipurisiteet yhdistävät useita pöytäkuntia. Ehkä tänään on jo hyräillyt Erik Lindströmin säveltämää ja Annikki Tähten laulamaa valssia ”Muistatko Monrepos’n”. Joku on ehkä pohtinut taitteen ja taitelijoiden mesenaatin, Juhon Lallukan merkitystä suomalaiselle kulttuurille. Entäpä Heimo Haitto, joka oppi-isänsä Boris Sirpon vahvalla vaikutuksella nousi huippuvuolistiksi ja kansan suosikiksi – ei varmaankaan aivan kiviutta.

Alvar Aallon Kirjasto saatiin restauroitua sittenkin juuri suomalaisella sisulla ja rahoituksella – ja yhteisöllisyydellä. Koko Viipurin laajan kulttuurielämän hieno kirjo loisti toinen toistaan upeampia taitelijoiden kautta. Elämä kukoisti, huolet olivat vasta edessä, mutta kansainvälisen suomalaisen kulttuurikaupungin menetyksi ei vienyt muistoja, ehkäpä vielä kultasi niitä.

Malja ihmisenkokoiselle ja suvaitsevaiselle Viipurille – ja meille kaikille! Skål!

Festprisje

Bombningarna av Viborg i vinter- och fortsättningskriget

Carl-Fredrik Geust

Viborg – en av vinterkrigets mest bombade städer

Under vinterkrigets två första dagar, den 30 november och den 1 december 1939 bombades många städer i Finland, bland dem också Viborg. Skadorna och förlusterna i Viborg var relativt måttliga, trots att antalet attackerande plan var flera dusin. I bombanfallet förstördes eller antändes ett antal stenhus och trähus. Inte heller på andra orter i Finland var bombskadorna betydande, förutom i Helsingfors där stadskärnan skadades allvarligt av en bombmatta som sträckte sig från Västra hamnen till busstationen, och krävde 91 dödsoffer. Totalt observerades denna dag ungefär 140 flentiga bombplan över Finland.

Viborgs luftvärn – som givetvis blev överraskat av det sovjetiska anfallet – förorsakade nästa dag en tragisk olycka, då man i misstag sköt ned ett eget plan. I eftermiddagens mulna väder närmade sig sergeant Matti Kukkonens Fokker D.21-jaktplan Viborg, då luftvärnet öppnade eld mot det ”okända” planet med ödesdigra konsekvenser. Kukkonen dödades då planet störtade i Viborgska vikens nordvästra fjärd, endast 3,5 km från stadskärnan. Denna dag dödades tre civilpersoner i Viborg av bomber.

Därefter kom det gråmulna vädret att hindra så gott som alla bombattacker i tre veckors tid, innan stora bombplansformationer nästa gång skulle ses över Viborg. Den 19 december 1939 kunde man räkna 45 bombplan, den 20 december 35, och den 21 december 92 bombplan. Inte heller dessa bombningar förorsakade större skador. Nu följde återigen en lugnare period i Viborg, men enstaka bombningar orsakade upprepade strömbrott och bränder.

Bombkadorna förblev dock måttliga fram till den 15 januari, då 25 plan bombade Viborg med avsevärda materiella skador, tre dödsoffer och en sårad som följd. Viborgs stadsstyrelse beslöt nu att tvångsevakuera Viborgs ännu kvarboende invånare den 19 januari 1940.

Verkligt allvarliga bombräder inträffade inte förrän i februari 1940. Under månadens två första dagar bombarderades Viborg med relativt små styrkor – kanske för att lokalisera luftvärnets utplacering. Den 3 februari kom att gå till historien som Viborgs första förstörelsebombning. En attack av 47 bombplan krävde 10 dödsoffer, 11 byggnader förstördes eller skadades allvarligt och 28 byggnader fick lindrigare skador.

En stor sprängbomb träffade den nya domkyrkans altargavel och kyrktaket rasade. Vid Viborgs återerövring i slutet av augusti 1941 framgick att klocktornet, hela taket och kyrkväggarnas övre del hade rivits av ryssarna. Kyrkans tre klockor, orgel, ljuskronor och altartavla saknades, liksom den intilliggande hjältestatyn och hjältegravarnas stenar. Under fortsättningskriget fanns ingen möjlighet att reparera domkyrkan i den återerövrade staden, och efter krigen

Bombningarna av Viborg under vinterkriget (Emil Koponen – Eero Viitanen: Viipurin viimeiset päivät, Werner Söderström Oy 1940)

Viborgs bombskadade domkyrka 5.2.1940. (SA-bild 4129)

rev ryssarna domkyrkans kvarstående delar. En vecka senare, ”förstörelselördagen” den 10 februari 1940, utfördes följande dödsbringande bombanfall. Nu fälldes ett stort antal brandbomber och bland annat Havis trähusstadsdel led omfattande skador. Bl.a. landsförsamlingens kyrka och Viborgs ungdomsför-

bunds kansli med alla arkiv brann ned. Denna dag förstördes tre sten- och 19 trähus, 10 stenhus brann, 10 sten- och 12 trähus skadades. Bombningarna fortsatte nu nästan dagligen - den 14 februari, brandbomber och bland annat Havis trähusstadsdel led omfattande skador. Bl.a. landsförsamlingens kyrka och Viborgs ungdomsför-

des Viborg av ungefär 130 bombplan, men ännu värre skulle det bli. ”Förstörelsesöndagen” den 18 februari 1940 bombades Viborg av över 100 bombplan på förmiddagen, och omkring 250 bombplan på eftermiddagen, och staden led avsevärd förstörelse. Enskilda skador försökte man inte längre ens bokföra. Också hamnen i Trängsund bombades.

Den gamla domkyrkan (Agricola-kyrkan) träffades av en bomb och brann för elfte gången i kyrkans historia. Kistor med 114 stupade soldater, väntande på transport till hemorterna för jordfästning, brann upp i kyrkan. Domkyrkans stenmurar blev stående, men numera återstår endast nedre delen av murarna.

I september 1942 anlades en fältbegravningsplats intill Agricola-kyrkans ruiner, där resterna av de stupade som brändes i bombningen den 18 februari 1940 begravdes. Den 12 augusti 1996 avtäcktes skulptören Heikki Häivöjas monument på fältkyrkogården, som snart kom att utsättas för skadegörelse. Ett nytt monument formgivet av Ari Laitila avtäcktes den 13 september 2000. På ”förstörelsesöndagen” förstördes också Diakonissanstanlen i Viborg, som redan den 14 februari 1940 hade allvarligt skadats.

Vinterkrigets bombningar, sammanfattning

Under vinterkriget bombades Viborg 64 gånger av 1 400 bombplan, som fällde 4 700 sprängbomber och nästan lika många brandbomber. I bombningarna av Viborg dödades åtminstone 38 människor, på grund av invånarnas evakuering ett relativt litet antal.

Som jämförelse kan bombstatistiken i hela Finland anföras:

Fienden fällde 55 000 sprängbomber och mer än 41 000 brandbomber på 690 platser, vilket ledde till 956 dödsoffer, 540 personer skadades svårt och över 1 300 lindrigt. 157 stenhus och ungefär 1 800 trähus förstördes, 99 stenhus brann ner, samt 600 sten- och 4 100 trähus skadades.

Antal sprängbomber per dödsoffer i Viborg var 124. I hela landet var detta förhållandet 57, vilket påvisar den effektiva evakueringen av Viborg.

Den vanligaste bombplanstypen i vinterkriget var Tupolev SB. På bilden har ett SB-bombplan återvänt till sin bas, och besättningen får vila en stund för nästa insats.

Grupperingen av Viborgs luftvärn 9.6.1944 (Ahti Lappi: Viipurin ilmatorjunta 1944, Ilmatorjuntamuseosäitiö 2008).

Bombningen av Viborg under Röda arméns storanfall i juni 1944

Under fortsättningskriget 1941–1944 gjordes endast ett fåtal bombanfall mot Viborg före ”Stalins fjärde strategiska anfall” på Karelska näset i juni 1944. Den första bombningen av Viborg under storanfallet ägde rum den 14 juni 1944, då 42 Pe-2-bombplan bombade Maaskola bangård på eftermiddagen. Fyra stickspår, ett lokstall och ett lok blev skadade. Ett trähus brann ner och ett annat skadades i stadsdelen Karjala. I Akanmäki förstördes befästningsarbetarnas baracker. En civil och en befästningsarbetare dödades, två barn och 16 befästningsarbetare skadades.

Det sovjetiska fjärrbombflyget ADD, som bombade Helsingfors under tre februariätter (6–7, 16–17 och 26–27 februari), bombade också Viborg i juni 1944. Omkring 150 sovjetiska Il-4 och amerikanska B-25 Mitchell-bombplan fälde under knappa 20 minuter över 800 bomber över Viborg vid midnatt den 14–15 juni 1944.

På bangården och stationsområdet uppstod tjugo bränder och flera

explosioner (varav en speciellt kraftig – en exploderande ammunitions-vagn?). En bomb träffade Papulabron, och resulterade i en kraftig eldsvåda. I staden skadades 12 byggnader, och många fönster krossades. Ett tiotal personer dödades och nästan 30 skadades. Finländska Brewster- och Messerschmitt Bf 109-jaktplan sköt ner två bombplan.

På morgonen den 15 juni angreps Viborg av 75 stridsflygplan (Pe-2 och Il-4-bombplan, eskorterade av Jak-9 och Airacobra-jaktplan) som fällde hundratals bomber. På Maaskola-bangården exploderade två ammunitionståg. I de kraftiga explosionerna krossades alla ännu hela fönster i stadskärnan, några fönster krossades till och med i Suur-Merijoki. Stumpar av järnvägsräls kastas ända till Patterinmäki.

Många eldsvådor bröt ut i staden, och Hiekkä sägverk brann i hela fyra dagar. Bombningen orsakade också ett stort antal dödsoffer.

Vid middagstid den 17 juni 1944 utförde 116 Pe-2-bombplan i tre formationer den sista bombningen av Viborg. Bombarna träffade främst

bangården, men också andra stadsdelar. Många järnvägsvagnar fattade eld, spåren bröts sönder, elledningarna brast och Ristimäki ångbageri brann ner etc. Fem personer dödades och nio sårades.

Tre dagar senare trängde Röda arméns trupper in i staden, sedan överste Armas Kempin nyanlända 20. Brigad varken haft förutsättningar eller förmåga att försvara staden. Viborg kom således att än en gång byta ägare.

Viborgs avbrutna bombanfall 9–10 juni 1944

Det är värt att notera att huvuddelen av ADD:s bombförband redan i april-maj 1944 förflyttades till östfrontens centralavsnitt för att delta i den väldiga Operation Bagration, som snart skulle föra Röda arméns trupper till Warszawas portar. ADD fick nu helt överraskande uppgiften att förstöra Viborgs järnvägsknut natten mellan 9 och 10 juni 1944 med ett koncentrerat bombanfall.

Ungefär 600 sovjetiska Il-4 och amerikanska B-25 Mitchell och A-20 Boston-bombplan hade redan lyft från sina baser och inlett anflygningen mot Viborg, då de hindrades av en ogenomtränglig åskzon vid Novgorod-Pskov området, vilket ledde till anfallets avbrytande.

Målområdet i Viborg var 5000 x 900 meter med järnvägsstationen som siktpunkt. Bombningarnas intensitet skulle ha varit nästan tio gånger större än under februari-bombningarna av Helsingfors. Eftersom luftförsvaret i Viborg var betydligt svagare än i huvudstaden – i Viborg saknades helt radarutrustning och tunga luftvärnskanoner – skulle fienden lätt ha kunnat förstöra Viborgs järnvägsförbindelser och samtidigt lägga hela staden i ruiner. I så fall skulle de finländska huvudstyrkorna på Näset riskerat att bli helt omringade, liksom också majoriteten av Näsets civilbefolkning, som ännu inte hunnit evakueras.

Det är tveksamt om Finlands armé längre skulle ha varit stridsduglig efter en dylik katastrof, och befolkningen skulle knappast mera ha kunnat lita på landets politiska och militära ledarskap.

Överste Ahti Lappi (tidigare luftvärnsinspektör) har konstaterat att Luftvärnsregemente 3 i Viborg hade betydligt svagare utrustning än

Iljusjin Il-4 var ADD:s vanligaste bombplanstyp i fortsättningskriget. På bilden förbereder besättningen sig för start. (CFG:s samlingar).

ADD använde också amerikanska North American B-25 Mitchell bombplan som erhållits genom det s.k. Lend-lease-avtalet. På bilden granskas bomberna av en vapenmekaniker, i bakgrunden ett Mitchell-bombplan. (CFG:s samlingar).

luftvärnsförbanden i Helsingfors och Kotka. I Viborg saknades tunga luftvärnskanoner, radar och strålkastare, vilka ju knappast skulle varit till nytta under ljusa sommarätter.

Ett enda tungt 88 mm luftvärnsbatteri utrustat med Irja- (Würzburg D) eldledningsradar skulle avsevärt ha effektiviserat Viborgs luftförsvaret. En dylik enhet skulle varen 1944 mycket väl ha kunnat flyttas till Viborg från Helsingfors eller Kotka. Den totala avsaknaden av Rajja-helt omringade, liksom också majoriteten av Näsets civilbefolkning, som ännu inte hunnit evakueras.

operativ ledning av luftvärnet saknades, även om KaJoKE effektivt ledde försvarsstriderna på Näset.

Det är helt obehörigt att Luftvärnsregemente 3 inte fick till uppgift att stödja överste Armas Kempin 20. Brigad, som den 18–19 juni 1944 gick i ställning i Viborg. Ir.R 3 var då redan på väg från Viborg västerut. 20. brigaden var således tvungen att den 20 juni 1944 utkämpa sin desperata slutstrid i Viborg utan luftvärnsskydd.

Källor:
 Carl-Fredrik Geust: Neuvostoliiton kaukotoinmittaluvaimot kesän 1944 suurhyökkäykseenä, kannaksella, Sotahistoriallinen aikakauskirja 23 (2004)
 Carl-Fredrik Geust: Punallimoimet talvisodassa, Kotka 2020
 Emil Koponen – Eero Viitanen: Viborgs sista dagar, Söderströms 1940
 Ahti Lappi: Viipurin ilmatorjunta 1944, Ilmatorjuntamuseosäitiö 2008
 Risto Pajari: Talvisota ilmassa, WSOY 1971
 Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys 1998–2013, 2013

Monrepos – parken och byggnaderna återöppnade

Från Monrepos i juni 2023. Huvudbyggnaden och biblioteksflygeln är nybyggda från grunden till sin forna glans. På bilden syns också de omfattande nya stenarbetena kring parkens strandlinjer. Bild: monreposmuseum.ru.

Till nybyggnaderna hör en modern version av trädgårdens ursprungliga orangeri och växthus, som tagits i bruk för övervintring och vård av prydnadsväxter. Bild: vk.com/monrepovborg.

Den återuppbyggda stora salen, våren 2023. I september öppnades den första utställningen med fotografi- och textplanscher över Monrepos historia under 1900-talet i salarna, i väntan på en permanent utställning 2024. Bild: vk.com/monrepovborg.

Efter flera år av terräng- och planteringsarbeten i parken och efter att både huvudbyggnaden och biblioteksflygeln först jämnats med marken och sedan fullständigt återuppbyggt har Monrepos öppnats för allmänheten till sommarsäsongen 2023. Arbetena som inleddes 2017 mötte från första början hård kritik för de hårda ingreppen i landskapet. Den autentiska, bevarade historien i hela anläggningen, dess minnesmärken och byggnader har till stora delar ersatts av nya rekonstruktioner. Mycket kunde och borde ha gjorts annorlunda, men allt det nya stöder givetvis parkens attraktionsvärde för den ryska

inrikesturismen – och är i varje fall ett sätt att avbryta ett fullständigt förfall och en nedslitning av naturen. Nyheter är bl.a. den stora fruktträdgården till vänster om den nyplanterade infartsallén, en kryddträdgård och stora mängder nya prydnadsväxter och -buskar.

Sommaren på Monrepos har varit livlig, med många evenemang och konserter, på gårdsplanen, på friluftsscenen eller kring dammen vid f.d. lusthuset Paulstein. Ön Ludwigstein och den Nicolayska familjens borgliknande ”gravkapell” har fortfarande inte berörts av restaureringsarbetena.

Rainer Knapas

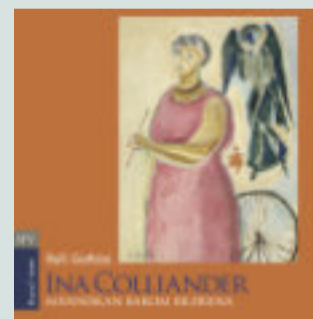

VIIPURI-AALTONEN

**Heltäckande
begravningservice
i Tölö sedan 1941
tel. 050 4727 980**

Viborgs Begravningsbyrå • www.viipuri-aaltonen.fi

Ina Colliander – människan bakom bilderna

Ina Collianders (1905–1985) konstverk präglades av ljus, värme och en förändlig syn på konstnärsrollen. Hon upplevde personligen ryska revolutionen, vinterkriget och fortsättningskriget, men trots de många traumatiska upplevelsorna och ett tidvis stormigt äktenskap vägrade hon avbilda livets avigsidor. I stället gav hon uttryck för det vackra och det mystiska.

Raili Gothóni har undersökt vilka händelser som formade Ina Collianders liv, ur vilka källor hon hämtade kraft och inspiration, och vad Ina Collianders andliga konst berättar om henne som människa. 216 sidor, rikt illustrerad.

Alla 22 SFV-biografier över finlands-svenskar som inte får glömmas bort finns i lager. Böckerna är ypperliga gåvor! Läs mer, beställ och köp på www.boklund.fi (sök på "SFV")
Fråga också efter böckerna i bokhandeln!

alla

annonser i en större tidnings
fulla annonssidor

drunkna

men i Wiborgs Nyheter läses de

alltid

BIKE
LIKE
A FINN

HELKAMA

helkamaemotor.fi